

УДК 378.126 (045)

КРЕАТИВНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ФАКТОР ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ВИКЛАДАЧА ВНЗ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

О. А. Сєдашова

У статті розглядаються проблеми створення креативного середовища як фактору формування готовності викладача вищого навчального закладу (ВНЗ) до інноваційної діяльності.

Ключові слова: інноваційна діяльність, вищий навчальний заклад, креатив, креативне середовище, викладач.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями. Сьогодні результатом традиційної освіти у вищому навчальному закладі є, на жаль, формування не творців, а споживачів знань. А чи є творцями справжніх знань та інновацій самі науково-педагогічні співробітники ВНЗ? На наш погляд, умовою оптимального формування і максимального розвитку креативних здібностей як студентів, так і викладачів, що дозволять особистості самостійно бачити, знаходити, ефективно вирішувати та грамотно оцінювати рішення проблем у сфері своєї діяльності, є створення креативного науково-освітнього середовища ВНЗ. Проведена в нашій країні модернізація освіти має кілька напрямів, головний з яких – зміна мети, змісту та технологій освіти. У цих умовах одним із головних завдань сучасної освіти є розробка нових технологій. Діяльність сучасного педагога заснована на активній, творчій позиції педагога, здатного розробляти і реалізовувати нові технології. Нова освітня парадигма орієнтує ВНЗ на пошуки шляхів розвитку, найбільш актуальним є розвиток готовності педагога до інноваційної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковане вирішення даної проблеми і на які спирається автор. Останні дослідження І. Беха, Ю. Завалевського, О. Стрижака, В. Сластьоніна присвячені досвіду, проблемам та стратегіям розвитку інноваційного навчального закладу; дослідження О. Касьянової, О. Бурім розкривають питання формування культурно-освітнього простору як місця діалогу та

взаєморозуміння; питанням андрагогіки присвятили свої дослідження М. Богуслав, А. Герман; стан готовності викладачів до ведення інноваційної діяльності дослідили І. Волощук, Л. Башук, О. Серебрянська, Н. Карапузова, Н. Манжелій.

Виділення раніше не вирішених частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Виклики, що відображають внутрішні бар'єри розвитку у сучасній вищій школі України:

- невиключення значної частини освітніх установ в процеси інноваційного розвитку, а також в інформаційний простір;
- недостатнє використання сучасних освітніх технологій;
- відсутність конкурентних механізмів і зворотного зв'язку між виробниками і споживачами освітніх послуг, що забезпечують ефективне функціонування системи оцінки якості освіти;
- українські ВНЗ в цілому поки що не стали «школою інновацій»;
- цілеспрямована робота з розвитку компетенцій у сфері досліджень і розробок, мотивацій до інновацій у ВНЗ не розпочата;
- українську інноваційну систему характеризує орієнтованість на імітаційний характер, а не на створення оригінальних нововведень і нових технологій.

Науковці вважають, що однією із основних причин окресленої ситуації є відсутність у ВНЗ інноваційного середовища, тобто певних умов, підкріплених комплексом заходів організаційного, методичного, психологічного характеру, які забезпечують запровадження інновацій у навчально-виховний процес [5, с. 149].

Мета статті полягає у визначенні підходів до формування готовності викладача ВНЗ до інноваційної діяльності через створення креативного середовища у ВНЗ.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих результатів. Однією з важливих складових професійної компетентності педагогів сьогодні є їх включеність в інноваційну діяльність. У педагогічній науці інноваційну діяльність визначають як цілеспрямовану педагогічну діяльність, засновану на осмисленні власного педагогічного досвіду за допомогою порівняння і вивчення, зміни і розвитку навчально-виховного процесу з метою досягнення більш високих результатів, отримання нового знання, впровадження якісно іншої педагогічної практики.

У підході до формування готовності викладача ВНЗ до інноваційної діяльності провідним аспектом є створення креативного

середовища у ВНЗ. Адже на формування й розвиток інноваційного мислення викладача вищої школи можуть впливати такі фактори:

- широке мотивуюче креативне середовище у ВНЗ;
- індивідуальний спрямований підхід до розвитку та актуалізації особистісно-креативних якостей науково-педагогічного співробітника;
- суспільне визнання інноваційної діяльності викладача громадою та у трудовому колективі;
- можливість набуття нових знань та умінь у напрямі ведення інноваційної діяльності та формування креативних здібностей викладача;
- психологічні фактори: рівень інтелектуальної активності, лідерські якості, готовність до спільної творчої діяльності з колегами та студентами, адекватна самооцінка, здатність самоорганізовувати інтелектуально-творчу (інноваційну, наукову) діяльність.

Креативне середовище ВНЗ – це:

- середовище, у якому внутрішній простір особистості (у даному випадку викладача), її рівень інтелектуальної активності відповідає соціальному замовленню суспільства, і при цьому формується творчий стиль поведінки;
- соціальне середовище, основане на співробітництві та повазі до інтелектуально-творчій діяльності викладачів;
- науково-виробниче середовище – сукупність тенденцій та проблем розвитку науково-виробничого сектору, представленого у вигляді актуальних задач;
- соціально-економічне середовище – зовнішнє сприйняття діяльності викладача, що забезпечує актуалізацію творчої та інноваційної діяльності в умовах мінімуму ресурсів та невизначеності.

Для успішного формування готовності викладача ВНЗ до інноваційної діяльності адміністрації ВНЗ доцільно було би розробити базис – основи функціонування креативного середовища ВНЗ, в якому буде відбуватися рівень підвищення інтелектуально-творчої активності викладачів, ціннісне та інформаційне забезпечення інноваційно-науково-освітнього процесу, що буде протікати у цьому середовищі.

Досліджуючи ці аспекти, нами було виділено необхідні психолого-професійні умови формування готовності викладача ВНЗ до інноваційної діяльності:

- наявність методології інтелектуально-творчого розвитку викладача (із врахуванням особливостей напряму науково-педагогіко-професійної діяльності);

- наявність системи стимулювання формування інтелектуально-творчих компетенцій викладача;
- актуалізація особистісної зацікавленості у веденні інноваційної діяльності;
- використання різноманітних форм співробітництва;
- удосконалення креативного середовища у ВНЗ через пропаганду інтелектуально-творчих досягнень студентів та викладачів ВНЗ;
- наявність інноваційної освітньої системи для викладачів, де є можливість удосконалювати свої інтелектуально-творчі, соціально-особистісні та особистісно-адаптивні компетенції (вміння долати психологічний дискомфорт в умовах важливості економічного та соціального контекстів професійних проблемних ситуацій або невизначеності, готовність до саморозвитку тощо).

На формування креативного середовища ВНЗ можуть позитивно вплинути такі умови:

1. Підвищення здатності генерувати нові ідеї (інструменти: публічні дискусії, лекції, тренінги тощо – «творчий форум»).
2. Розробка програм підтримки творчої та проектної активності викладачів.
3. Створення мереж і поширення ідей (створення творчої спільноти) Інструменти: щорічний аудит «креативного сектору», мережеві події.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, реалізація розглянутих інноваційних підходів до формування готовності викладача ВНЗ до інноваційної діяльності дозволить підвищити конкурентоспроможність усього ВНЗ, що виразиться в тому, що викладачі будуть більш мотивовані до створення інновацій, у них будуть сформовані і розвинені професійний стиль мислення та навички індивідуальної колективної інноваційної діяльності, вони будуть характеризуватися установкою на творчий саморозвиток.

Література

1. Ващенко Л. Рівні розвитку інноваційного середовища / Л. Ващенко // Директор школи. – 2008. – № 5. – С. 3–4.
2. Гонтаровська Н. Інноваційно-освітнє середовище як фактор розвитку особистості / Н. Гонтаровська // Директор школи. – 2008. – № 9. – С. 3–5.
3. Зенкина С. В. Информационно-образовательная среда как фактор повышения качества образования / С. В. Зенкина // Педагогика. – 2008. – № 6. – С. 22–24.

4. Освітні технології: навч.-метод. посіб. / О. М. Пехота, А. З. Кітченко, О. М. Любарська та ін.; за заг. ред. О. М. Пехоти. – К.: А.С.К., 2001. – 256 с.
5. Слостенін В. А. Педагогика: инновационная деятельность / В. А. Слостенин, Л. С. Подымова. – М.: «ИЧП Издательство Магистр», 1997. – 308 с.

КРЕАТИВНАЯ СРЕДА КАК ФАКТОР ФОРМИРОВАНИЯ ГОТОВНОСТИ ПРЕПОДАВАТЕЛЯ ВУЗА К ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

О.А. Седашова

В статье рассматриваются проблемы создания креативной среды как фактора формирования готовности преподавателя высшего учебного заведения к инновационной деятельности.

Ключевые слова: инновационная деятельность, высшее учебное заведение, креатив, креативная среда, преподаватель.

CREATIVE ENVIRONMENT AS A FACTOR OF FORMATION OF READINESS UNIVERSITY LECTURES TO INNOVATE

Oksana A. Sedashova

The article deals with the problem of creating a creative environment as a factor of formation of lectures' readiness to innovations.

Keywords: Innovations, higher education institution, creative, creative environment, a teacher.

Седашова Оксана Анатоліївна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри української мови та культури Національного авіаційного університету (м. Київ). E-mail: oksanasedashova@gmail.com

Sedashova Oksana Anatoliyivna - Ph.D., Assistant Professor of the Department of Ukrainian Language and Culture of the National Aviation University (Kyiv). E-mail: oksanasedashova@gmail.com

УДК 378.12:37.013.73

ВИКЛАДАЧ ВИЩОЇ ШКОЛИ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ВИМОГ ДО ВИЩОЇ ОСВІТИ

Н. С. Сідаш

Стаття присвячена актуальним проблемам удосконалення підготовки майбутніх викладачів вищих шкіл у відповідності з сучасними вимогами до їх професійної діяльності. Розкриті основні вимоги до викладачів вищої школи на Європейському рівні, що дозволяє визначити позитивний досвід при підготовці майбутніх викладачів вищих шкіл та використання даного досвіду в освітній галузі України. Виявлено основні фактори, які визначають тенденції розвитку вищої освіти, а також конкретизовано думку про необхідність удосконалення системи підготовки науково-педагогічних кадрів у вищій школі.

Ключові слова: вища освіта, майбутні викладачі вищих шкіл, підготовка майбутніх викладачів у вищій школі, основні вимоги, удосконалення системи підготовки, професійна діяльність, тенденції розвитку, науково-педагогічні кадри.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями. Сьогодні в Україні відбуваються дуже великі соціальні та економічні зрушення, які спонукають до реформування системи освіти, а вона у свою чергу має сприяти утвердженню людини як найвищої соціальної цінності. Виховання такої людини доручено великій армії освітян. І тільки компетентний, чесний і відповідальний викладач вищої школи, з його чіткою громадянською позицією, свідомістю та самосвідомістю, здатний до оновлення суспільства, збереження державності України, розвитку її економіки та культури.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковане вирішення даної проблеми і на які спирається автор. Процеси реформування систем вищої освіти характерні для багатьох країн світу. Адже інноваційні процеси не мають ні меж, ні кордонів. Хоча, між іншим, можна спостерігати той факт, що саме процеси інтеграції, глобалізації викликають появу більшості загальних проблем у різних країнах світу. У зв'язку з цим виникла необхідність структурної реформи вищої освіти на європейському просторі. Процес підготовки